

А 43   **Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної наукової конференції “П’ятнадцяті осінні юридичні читання” (м. Хмельницький, 21–22 жовтня 2016 року): [у 2-х част.]. – Частина друга. – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2016. – 222 с.**

ISBN 978-617-7169-83-2 (повне збір.)

ISBN 978-617-7169-85-6 (частина 2)

У збірнику представлені кращі тези доповідей, які були подані на Міжнародну наукову конференцію “П’ятнадцяті осінні юридичні читання”, що відбулась у Хмельницькому університеті управління та права 21–22 жовтня 2016 року.

Розміщені у збірнику тези доповідей стосуються таких напрямків: “Земельне право”, “Аграрне право”, “Екологічне право”, “Природоресурсне право”, “Кримінальне право”, “Кримінологія”, “Кримінально-виконавче право”, “Кримінальний процес”, “Криміналістика”, “Судова експертиза”, “Міжнародне право”, “Порівняльне правознавство”.

Збірник розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, студентів, аспірантів та докторантів юридичного напрямку, практичних працівників і широкий читацький загал.

Організаційний комітет Міжнародної наукової конференції “П’ятнадцяті осінні юридичні читання” не завжди поділяє думку учасників конференції.

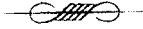
У збірнику максимально точно збережені орфографія, пунктуація та стилістика, які були запропоновані учасниками конференції.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

УДК 34
ББК 67.0

ISBN 978-617-7169-83-2 (повне збір.)
ISBN 978-617-7169-85-6 (частина 2)

© Колектив авторів, 2016
© Хмельницький університет
управління та права, 2016

*Статівка Анатолій Миколайович,
професор кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор*

ДЕЯКІ ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СІМЕЙНИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

1 травня 2016 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про фермерське господарство" щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств», за яким передбачаються нові форми створення та функціонування сімейних фермерських господарств: зі створенням юридичної особи, або без статусу юридичної особи на основі діяльності фізичної особи-підприємця.

Так, фермерське господарство, зареєстроване як юридична особа, має статус сімейного фермерського господарства, за умови що в його підприємницькій діяльності використовується праця членів такого господарства, якими є виключно члени однієї сім'ї відповідно до статті 3 Сімейного кодексу України.

Фермерське господарство без статусу юридичної особи організовується на основі діяльності фізичної особи - підприємця і має статус сімейного фермерського господарства, за умови використання праці членів такого господарства, якими є виключно фізична особа - підприємця та члени її сім'ї відповідно до статті 3 Сімейного кодексу України.

Очевидно, неузгодженість законодавства виникає уже на етапі визначення членів сім'ї. Адже, відповідно до Сімейного кодексу України, сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Крім того, визначено, що сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

При цьому законодавець залишив ст 3 Закону України «Про фермерське господарство» без змін, якою передбачено, що для цілей цього Закону до членів сім'ї та родичів голови фермерського господарства відносяться дружина (чоловік), батьки, діти, баба, дід, прабаба, прадід, внуки, правнуки, мачуха, вітчим, падчерка, пасинок, рідні та двоюрідні брати та сестри, дядько, тітка, племінники як голови фермерського господарства, так і його дружини (її чоловіка), а також особи, які перебувають у родинних стосунках першого ступеня споріднення з усіма вищезазначеними членами сім'ї та родичами (батьки такої особи та батьки чоловіка або дружини, її чоловік або дружина, діти як такої особи, так і її чоловіка або дружини, у тому числі усиновлені ними діти).

Таким чином, об'єктивно постає питання про можливість бути членами фермерського господарства осіб, які спільно проживають, проте шлюб не уклали, адже Сімейний кодекс визнає таких суб'єктів сім'єю, однак, Закон не включає їх до членів фермерського господарства.

Наступною новелою Закону є особливості створення та діяльності сімейного фермерського господарства без набуття статусу юридичної особи. Так, сімейне фермерське господарство без статусу юридичної особи організовується фізичною особою - підприємцем самостійно або спільно з членами її сім'ї на підставі договору про створення сімейного фермерського господарства.

Договір про створення сімейного фермерського господарства укладається членами однієї сім'ї в письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню. При цьому істотними умовами договору є: а) найменування, місцезнаходження (адресу) господарства, мету та види його діяльності; б) порядок прийняття рішень та координації спільної діяльності членів

господарства, в) правовий режим спільного майна членів господарства; г) порядок покриття витрат та розподілу результатів (прибутку або збитків) діяльності господарства між його членами; г) порядок вступу до господарства та виходу з нього; д) трудові відносини членів господарства, інші положення, що не суперечать чинному законодавству.

Таким чином укладення відповідної угоди покладає на суб'єктів додаткові матеріальні витрати, понесені на нотаріальне посвідчення та укладення відповідної Угоди. У цьому аспекті варто зауважити, що фермерське господарство, яке створюється у формі юридичної особи здійснює свою діяльність на підставі статуту, нотаріальне посвідчення якого не є обов'язковим.

Мета запровадження нових форм фермерського господарства передбачала їх спрощену державну реєстрацію та надання додаткової державної підтримки. Зокрема, ч. 5 ст. 9 Закону передбачається, що фермерським господарствам зі статусом сімейних фермерських господарств надається додаткова державна підтримка у порядку, передбаченому Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України».

Проте відповідні положення до Закону «Про державну підтримку сільського господарства України» так і не були внесені, тому сімейним фермерським господарствам на сьогодні може надаватися виключно державна підтримка, передбачена в загальному порядку. Саме цей факт викликає ряд запитань щодо оподаткування сімейних фермерських господарств, які функціонують як фізична особа-підприємець.

Так, для сільськогосподарських товаровиробників передбачено два спеціальних режими оподаткування:

1) четверта група єдиного податку, під яку попадають виключно юридичні особи, оскільки відповідно до п. 14.1.235 п. 14.1. ст. 14 ПК України сільськогосподарським товаровиробником для цілей гл. 1 розд. XIV цього Кодексу визнається юридична особа, незалежно від організаційно-правової форми, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції та/або розведенням, вирощуванням та вилловом риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках і водосховищах) та її переробкою на власних чи орендованих потужностях, у тому числі власно виробленої сировини на давальницьких умовах, а також здійснює операції з її постачання;

2) можливість використання спеціального режиму податку на додану вартість (надати - ПДВ). Проте, відповідно до п. 209.1. ст. 209, спеціальний режим ПДВ може обрати резидент, який провадить підприємницьку діяльність у сфері сільського й лісового господарства та рибальства і відповідає критеріям, встановленим у п. 209.6 цієї статті, відповідно до якої сільськогосподарським вважається підприємство, основною діяльністю якого є постачання вироблених (наданих) ним сільськогосподарських товарів (послуг) на власних або орендованих основних фондах, а також на давальницьких умовах, у якій питома вага вартості сільськогосподарських товарів/послуг становить не менш як 75% від вартості усіх товарів/послуг, поставлених протягом попередніх 12-ти послідовних звітних податкових періодів сукупно.

Зважаючи на вищезазначене, сімейні фермерські господарства створені на основі діяльності фізичної особи-підприємця не мають можливості користуватись пільговим режимом оподаткування, а тому повинні сплачувати податки у встановленому законодавством загальному порядку, який визначено для фізичних осіб-підприємців.

Таким чином, аграрне законодавство щодо створення та функціонування сімейних фермерських господарств на сьогодні підлягає удосконаленню. Потребує узгодження норм Закону України «Про фермерське господарство» із сімейним, податковим законодавством, а також визначення додаткових заходів державної підтримки в Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України».